

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre VI](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - V, 05 : De Mercurio](#)

Mythologia, Venise, 1567 - V, 05 : De Mercurio

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[47\] : De Mercurio](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre V

[Mythologia, Francfort, 1581 - V, 05 : De Mercurio](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre V

[Mythologie, Paris, 1627 - V, 06 : De Mercure](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre V

[Mythologie, Lyon, 1612 - V, 05 : De Mercure](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) , Res/4 Ant. 50

Formatin-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 134r°-137v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Mercure](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 28/04/2023

honor victoribus habebatur, tantaque erat victoriorum civitatum lætitia, ut multa millia passuum victores ita manibus suorum civium portarentur, ne omnino terram contingerent: neque ingrederentur per portas civitatum, ut reliqui homines, sed pontes illis tumultuarii fierent supra mœnia civitatum; eorumque nomina in foro publico sumptu columnis inciderentur. Primus autem fuisse dicitur Theseus, qui cum venisset in Delum palmam victricibus proposuerit, ut ait Plutarchus. Alii non illis de causis instituta fuisse illa certamina memorant, sed ob insepultum Melicertam cū in Isthmum appulisset. ferunt enim Corinthiorum agrum famem inuasisse atque responsum fuisse Corinthiis non prius malum cessaturum, quam honorarent per certamina Melicertam: cui dicatum fuit apium planta funebris. Deinde illata fuit pinus ob affinitatem cum mari, quia sterilis sit, ut litus maris. alii instituta à Sisypho dixerunt ob affinitatem, quam cum illo habebat. fuerunt & alia ludorum genera apud Græcos, ut apud Athenienses Hydrophoria, Delphinium Pythæ, fuerunt & alia alibi præmia victoribus, ut phialæ argenteæ in Sicione in Pythiis. in Pellene vrbe Achaïæ præmiū erat vestis in Theoxeniis, vel, ut alii maluerunt, vocatis Mercurialibus. in Argina Acacibus præmiū fuit dithyramborum poetis, qui præclarus in Dionysium cecinisset; quod certamen dictum fuit Amphorites. quæ, quoniam non erant valde illustria, ratioque de his mentio fit a scriptoribus, superioribus abundè ut arbitror explicatis, in præsentem omittimus. nunc reliqua ad institutum opus pertinentia persequamur.

10

10

De Mercurio.

Cap. V.

Mercurium omnium Deorum antiquorum vigilantissimum, ac maxime negotiis implicatum; quippe quem neque per noctem quidem dormire negotiorum multitudo pateretur, Iouis & Maïæ Atlantis filiumuisse scribit ita Hesiodus in Theogonia;

30

*Ἰού δ' ἔφ' Ἀτλαντὶ πατρὶ τὸν φαιδρὸν Ἴριος,
κίρην ἄσπαστον, Ἰριος Ἀΐξος ἠετιοθέου.*

E Ioue Mercurius, Nymphaque Atlantide cretus.

Est præco superum: compressit Iupiter illam.

Sic & Orpheus & Homerus in hymnis tradiderunt, à quibus præclare Virgilius, ea capiens, quæ ad genus Mercurii attinent, illum in Cyllene Arcadiæ montenatum esse inquit in his;

Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia
Cyllenes gelido conceptum culmine fudit.

At Paulanias in Bœoticis non procul à Tanagris in monte vocato Cerycio Mercurium natum esse scribit. Hunc educatum fuisse in Cyllene monte præterea testatus est Didymus his verbis; *Ἴριος δ' ἔφ' Ἀτλαντὶ πατρὶ τὸν φαιδρὸν Ἴριος, κίρην ἄσπαστον, Ἰριος Ἀΐξος ἠετιοθέου.* Mercurius in Cyllenio Arcadiæ monte educatus. Hunc educatum fuisse inquit sub arbore portulacæ, quæ andrachne dicta est à Græcis, quare illi fuit consecrata. Scripsit Paul. in Arcadicis ex antiquo Arcadium sermone Mercurium educatum fuisse non procul ab Alpheo fluuio in civitate quæ Acacesium vocabatur, ab Acaco Lycaonis filio. alii Iunonem lac præbuisse Mercurio putarunt, & per quoddam tempus apud illam nutritum fuisse. At enim plures fuerunt Mercurii ut ait Cicero in libro tertio de na-

40

Mythologia

tura Deorum in his; Mercurius vnus Cælo patre, Diæ matre natus; cuius obscœnius excitata natura traditur, quod aspectu Proserpinæ commotus sit. Alter Valentis & Phoronidis filius, is, qui sub terris habetur, idem Trophonius. Tertius Ioue tertio natus, & Maia, ex quo & Penelopea Pansa natum ferunt. Quartus Nilo patre, quem Aegyptii nefas habent nominare. Quintus, quem colunt Phœnax, qui & Argum dicitur interemisse, ob eamque causam Aegypto præfuisse, atque Aegyptiis leges & literas tradidisse. Hicis plures Mercurii exciterunt, tamen ad vnum Iouis & Maiæ filium omnes cæterorum res gestæ referuntur. Quare & nos quæ propriæ sint singulorum minime solliciti, aut quæ inuenta, vel quæ educationes, quia negotium ob antiquitatem esset omnium difficillimum: vt in cæteris fecimus, ita in hoc institutum nostrum persequemur. scriptum reliquit Lucianus in Dialogo Apollinis & Vulcani, hunc insignem fuisse furem. nam cum paruulus esset infans à Vulcano susceptus instrumenta fabrilis illi surripuit ex officina. Cupidinem eodem die natus palastra superauit. Veneri, quæ ipsum ob victoriam complexa fuerat, cingulum furatus est. Ioui sceptrum sustulit, fulmen quoque surrepturus nisi vim timuisset flammiarum. Hunc Mercurium alatum slexerunt, quem in suaſoria Galenus antiquos sxisisse inquit pictores & plâstas iuuenem formosum sine fuce, ac sine aliquo comptu; vultu hilari, atque acris oculis. Hunc slexerunt antiqui aureæ cithæna auribus hominum annexa, mortales quocunq; collibisset trahere solitum, sicuti de Hercule dicitur. Multa porro officia Mercurio fuerunt iniuncta, vt testatur Lucianus in dialogo Maiæ & Mercurii; siquidem Deorum cœnaculum verrere solitus dicitur, & sternere curiam Deorum, & Iouis mandata per diem circumferebat, & huc illuc cur sitabar, & ante raptum Ganymedem victum Ioui subministrabat, & per noctem mortuorum animas ad inferos deducebat, & modo palastris, modo concionibus illum adesse oportebat: ita vt nullo tempore posset quiescere. horum negotiorum quandam partem ita attigit Virgilius in quarto Aeneidos;

80
 Dixerat; ille patris magni parere parabat
 Imperio; & primum pedibus talaria nectit
 Aurea; quæ sublimem alis siue æquora supra,
 Seu terram, rapido pariter cum flamine portant.
 Tum virga capit; hæc animas ille euocat orco
 Pallentes, alias sub tristia tartara mittit.
 Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat.

Huius simulaerum Aegyptiis partim atra facie, partim aurea & clara confixeret, quia modo ad superos, modo ad inferos adiret; caduceus illi dabatur cum anguib; geminis mare ac semina scilicet mutuo connexu circuntolutis & concordibus, quorum caudæ demittebantur ad capulum caducæi, qui concordia securitatem significabant. Aiunt præterea hunc eodem die natum boues Admeri Regis pascenti Apollini surripuisse, & irato eidem obfurtum, sagittasq; in eum iaculari paranti, pharetram euacuasle, vt ait Homerus in his;

10
 Editur hic mane, hinc citharam pulsauit: & idem
 Surripuit Ithæbo vaccas mox sole cadente.
 Fabulantur

Fabulantur Batio pastori euidem Mercurium vaccam largitum esse, vt ca- ceret, qui solus furtum illud cognouerat. Deinde cum hominis fidem vellet experiri mutatis vespibus, duplici premio pro indicado furco proposito in- constantiam ac perfidiam Bati cognouit, eumq; in saxum indicem conuer- tit, vt ait Oui. lib. 2. Metam. in his carminibus;

At senior postquam est merces geminata : sub illis
Montibus inquit eunt : & erant sub montibus illis.

Risit Atlantiades, & me mihi perfide pro lis?

Me mihi prodis? ait, periuramq; pectora vertit

In durum silicem : qui nunc quoq; dicitur index.

10

Hunc Deum postea quia surripuisset armentum, tanquam pastorum Deum coluerunt antiqui, vt asserit Paus. in Corinthiacis, quem & greges seruare, & augere posse putabant. Quia vero alia permulta furatus esset, habitus est Deus latronum, vt ait Home. in hymnis;

ἄνευ γὰρ ἀναίμακτος μὲν ἀλάστορας ἴσται ἔχει.

ἔρχεται φοβητῆρας κισλευτῆρας ἑσπέρων ἀνθρώπων.

Hunc superos inter post huc retinebis honorem

Latronum princeps diceris tempus in omne.

Memoriae prodidit Zetes hist. 202. chil. 8. Autolycom Laertæ patrem, qui fuit auus Vlysis omnium propè mortalium pauperrimum artem furandi à Mercurio didicisse; quare ditissimus postea euasit, aiunt hunc tam peritum fuisse latronem, vt cum optimum equum furatus esset, asinum scabie corro- sum pro illo restituerit, effeceritque vt eum recipientes minime id sentiret, atque cum alteri pulcherrimam sponfam rapuisset, anum edentulam, mu- colam, & larvam propè restituerit: atque in commutandis mercibus eandem seruabat rationem; nam fuerunt qui prestigiatorum artem à Mercurio ex- cogitaram dixerint. Hunc primum fuisse inquit, qui lyram inuenerit, vt ait Paus. in Eliacis prioribus, quam etiam Apollini, cum pax inter illos post furtum orta esset, largitus est, vnde lyra quali lytra dicta fuit, premium sci- licet pro redimendis. Erat autem testudo, quæ χελών à Græcis vocatur, in

20

30

hunc modum formata, vt ait Lucianus in dialogo Apolli. & Vulc. cum testu- dinem mortuam inuenisset, brachia adaptauit, ac iugum induxit, calamosq; postea agglutinans & fundo subiecto quodam, ac nouem deinde chordas su- per calamis, tanquam anfulis intendens, iucundum quid modulatus est. Id vero cum in monte Cyllene proximo fecisset, mons Chelydorta vocatus fuit, vt ait Paus. in Arcadicis. Atque de hac re ita breuiter meminit Nican- der in Alexipharmacis;

ἀποθήκεται ἵβαντι ἀλάστορας τῶν τετραγύων

ἔργων, παρὰ γὰρ ἀπὸντοφῶν χελώνων.

ἄλλοτε, ἀκούσας δὲ δῶμα ἀρπύριον πρὸς αὐτῶν.

Muta prius fuerat, vocalem reddidit illam

Mercurius; dempta carne è testudine, fundo

Brachia bina locat, super his chordasq; tenendic.

40

Quod etiam affirmat Home. in hymno in Mercurium eo carmine;

ἴσται τε πρῶτον ἡ χελών τὰ τέσσαρ' ἀνδρῶν.

Mercurius prior ipse chelym facit arte canoram.

Primus enim Mercurius tres fidium tonos, acutum, grauem, medium reperif- se dicitur. Primus astrorum ac siderum cursus obseruasse, dicitq; & annum ad centum

Mythologia.

certum ordinem redelegisse; cum astronomix & philosophix autor Thebanis sacerdotibus extiterit, qui maxime has disciplinas exercuerunt, ut testatur Strabo lib. 17. Geographix. Idcirco foras die lunæ quartus Mercurio fuit consecratus, sicut primus & septimus Apollini, octauus Theseo. Eadem de causa inter arcanos illos Samothracum Deos Mercurium à Mnasea connumeratum censuerim, quod astrorum cognitio necessaria sit nauigantibus. Scripsit Apollonii enarrator solennia quædam apud Samothraces celebrari solita, quibus si quis fuisset initiatus inter turbulentissimas tempestates seruabatur omnino. Atque Vlysses initiatum in Samothracia serunt, sed vita alba pro tenuis usum fuisse: quippe cum initiates tenias purpureas circa ventrem innexuerint. Erat autem mos initiandi in Cabiris; atque Deorum nomina, quos nominare nefas erat, ista fuerunt: Axioetus, Axiocersa, Axiocersus. Erat autem Axioerus Ceres, Axiocersa Proserpina, Axiocersus Pluto, quibus quartus accedebat Casmilus, qui erat Mercurius, ut scripsit Dionysiodorus. Hic idem Mercurius Deorum immortalium cultus, & sacra prior instituit, hominesque ad humaniorem vitam reuocauit, quare ita cecinit Horat. libro primo Carm.

Mercuri facunde nepos Atlantis
 Qui feros cultus hominum recentum
 Voce formasti, catus & decoræ More palæstræ,
 Hunc vnâ cum Hercule palæstritis præfectum esse crediderunt; quia cum prudentissimus existeret, non mediocriter conferre ad palæstram putabatur, quoniam cum viribus vbique coniuncta esse debet prudentia: quæ quoniam multa in explicatione insomniorum requiritur, somnia Mercurio consecrata creduntur, ut in his carminibus videtur testari Apollon. lib. 4. Argonau.

ἄλλ' ἔτι θεὸς ἀσπίδος ἐπιδήμας ἀνέμας Ἰλιου,
 μέγας ἔσπε' ἰσχυρὸς ἰσχυρὰς ἰσχυρίαι,
 ἔξορτα μέγας ἦμα κλυτὰς. ἦ ποτε γὰρ ἴδ'
 Δαίμονα βέλαι' ἐπιδήμας ἴδ' ἰδ' ἰδ' ἴδ'
 Ἰπιδίας λιουτὸς ἐπαι' ἀσπίδων γυλάκτας.
 Ast ubi soluerunt illo de licore funem,
 Nocturna in mentem veniunt insomnia: clarum
 Ille colit Maia genitum. namq; vbera visus
 Est sibi mulgere, & glebam stillantibus albis
 E mamma guttis miscere, & lacte rigare.

Quod etiam inquit Home in hymno in ipsum Mercurium composito;
 Λαίτ' ἔξ', ἰλασθῆναι βούη, κέρτα' ἰσχυρῶν,
 Νικτὸς ἰσχυρῶν, κλυτὰς ἰσχυρῶν.
 Prædonem, furemque boum, cui somnia certa
 Lege parent, seruasque fores, noctemque gubernas.

Aeschylus in Persis ipsum inter terrestres Deos numerauit, quem aduocat cum inferorum Rege, & mortuorum in his;
 Ἄλλ' ἔτι θεὸς ἀσπίδος ἐπιδήμας ἀνέμας Ἰλιου,
 μέγας ἔσπε' ἰσχυρὸς ἰσχυρὰς ἰσχυρίαι,
 ἔξορτα μέγας ἦμα κλυτὰς. ἦ ποτε γὰρ ἴδ'
 Δαίμονα βέλαι' ἐπιδήμας ἴδ' ἰδ' ἰδ' ἴδ'
 Ἰπιδίας λιουτὸς ἐπαι' ἀσπίδων γυλάκτας.
 Terrestres casti demones.
 Tellus, Mercuri, & inferum
 Rex, in lucem animam remittite.

Neque

Neque credebatur quis posse mori, nisi Mercurius animam hanc diuinitus corpori alligatam, à mortali vinculo soluisset; quare ita scripsit Sophocles in Oedipode in Colono;

Εἴμῃ δ' ἰσώρει, ἔτι κερταλίαι.
Hæc enim Mercurius

Dux est mihi, sic inferum ducit Dea :

Quamobrem & Home. lib. 4. Odyss. non potuisse prius procos iuterire inquit, quàm Mercurius animas ex illorum corporibus euocasset : vt patet ex his;

Ἰσοῦ δὲ ψυχῆς κολαῖσσι Ἰουδαῖα
κέρταται μὲν ἔσαν, ἔτι δὲ κέρταται μετὰ χερσὶν
Χαλκῆς, χρυσῆς, τῆς δὲ κέρταται μετὰ βίβλον
Ἰσῆ, Ἰλίου, τῆς δὲ κέρταται ὑπὸ πύργῳ Ἰσάρι.

Euocat hic animas Atlantides ipse procorum
Mercurius, manibusq; tenet virgam : euocat orco
Hæc animas, alias sub tristia tartara mittit.
Dat somnos, adimitq;, & lumina morte resignat.

At Ouid. Fast. libro quinto hunc pacis & belli arbitrum & autorem nuncupauit in his;

Pacis & armorum superis, imisq; Deorum
Arbiter, alato qui pede carpis iter.

Scripsit Philocorus diem festum agi solitum apud Athenienses die decimo-tertio Iunæ nouembris, quo tempore Choes vocata solennia celebrabantur terrestri Mercurio consecrata: atque morem fuisse, vt ex omnibus generibus femina, vt nomen significat, in olla miscerentur, atque coquerentur ab iis, qui per diluuium fuissent seruari, qui Hydrophoria etiam aliàs agebant. At nemini tamen ex ea olla gustare licitum erat. Credebatur hic idem Deus animas que suum tempus in Elysiis campis expleuissent, lethenq; bibissent, in noua corpora inducere, vt diximus. Huic Deo sacra faciebant quicunq; periculo capitis fuissent liberati, vt ait Pauli in Atticis. Hic Iouis mandato Argum occidit, qui Io in vaccaam versam seruabat. Huic statua pro foribus domorum ab antiquis erigebantur, quia fur credebatur ceteros fures coercere, vt ait enarrator Aristoph. Huius filium Pana fuisse scripsit Anytes in his versibus;

Ἰουῖος ὅρ' ἀλατὰ τίσις κερταλίαι ἴσῃς;
ἀτὰρ ἔστ' Ἰουῖος Παναῖ τις ἀβλάστῳ.

Mercurium peperit supremus Iupiter, ipse
Pastorem peperit Panaq; Mercurius.

Suscepit Erycem ex Aglauro Cæctopis filia; ex Daira Oceani Eleusinem; Banū ex Alcidamea; & Philodamea Danaï filia Pharim; Polybum & Chtho-
tiophyla; Myrtulum & Cleobula filia Aeoli; & Nympha Ladonis filia Euan-
drium; ex Erythea Geryonis Noracem; Cydonē ex Acacallide; ex Ilsa Nym-
pha Prylim, Lycaonem, Cupidinem, Eudorum, Dolopem. Lares, Auctolium,
Erytum, Echionem, Acthalidem. Suscepit ex Hieria Gigantem præterea,
cuius filia Angelia etiam mentionem fecit Pindarus in Alcimedonte. Multos præterea ex variis mulieribus habuit filios, ne singulos recenseam. Huic Deo vitulus mastrabatur, vt ait Ouid. in 4. Metam.

Dis tribus iile focos totidem de cespite ponit.

Lxxum

Mythologia

Lænum Mercurio, dextrum tibi bellica virgo,
 Ara Iouis media est. maclatur vacca Mineræ,
 Alipedi vitulus, raurus tibi summe Deorum.
Erat illi lac & mel præterea offerri solitum, vt in his carminibus scripsit
 Antigonus.

*Εὐαλαὶ ἱψίλας ἀμυλῆρας ἰσθῆδ' ἀλλ' ἄρα
 χαίρω, καὶ ἔπος ἀνυδρόπνοο μὴ ἄρα*

Mercurius scellis pastores, munere lactis

Lxtatur: mox & dulcia mella capit.

- 10** Scripsit Callistratus linguas victimatum solitas fuisse, Mercurio in sacris offerri, vt testatur etiam Home. in his ἑρμῆος ἑρμῆος ἑρμῆος, linguas in ignes iecerunt. Erat autem vltima pars sacrificiorum & finis cum linguas in igne iacerent, quam consuetudinem primi Megarenles inegerunt. Nam scriptum reliquit Direchidas in rebus gestis Megarensum Aleathoum Pelopis filium ob Chryssippi eadem exulem Megaris in altam ciuitatem habitaturum profugisse: qui cum in leonem Megarensum agrum vastantem incidisset, ad quem cedendum & alii a megarensum Rege missi fuerant, & illum ipse cecidit, & linguam eius cesam in peram coniecit, ac rursus cum ea Megaram se contulit. Deinde cum dicerent, qui missi fuerant, se leonem occidisse, peram afferens eos arguit mendacii: quare cum Rex præ læctitia Diis sacrificaret, linguam postremam aræ imposuit, atque ita manauit ad posteros consuetudo. Multa cogomina sortitus est Mercurius, vt Dū cæteri, nam Caduceator, Deorum nuntius, Enagonius, Dux, Propylæus, Forensis, Polygius, Promachus, Epimelius, Christophorus, Acacæus, Cyllenius, Cærus, & quia præ esset mercaturæ, quia vendendi & emendi rationem prior ostendisset, cum multa dolosè vendantur, hunc Deum Dolium dixerunt. Atque hæc de Mercurio fabulosè dicta sunt, nunc veritatem intellegemus. Fuit Mercurius homo singulari ingenio & sapientia, vt commemorauit Lactantius in lib. de Falsa Religione: nam tres tantum numeratos fuisse a Mercurio trismegisto scribit, in quibus esset summa sapientia, Uranum siue Cælium, Saturnum, mercurium. Hic enim literas inuenit, vt ait Zexes hislo. 16. chil. 2. multaque vitæ mortaliū commoda excogitauit; quare Iouis & matris, cœlestis benignitatis scilicet filius creditus est. Nam quemadmodum humanæ est naturæ semper re aliqua indigere: ita diuinæ multis bonis abundare: humanum est semper incommodis vexari, diuinum vexatis succurrere; humanum semper a Diis aliquid petere, diuinum largiri; humanum accipere, diuinum conferre hūcilia. ne res fecit vt multi mortaliū Iouis filii & diuini homines sint crediti, & in Deorum immortalium numerum relati, quibus templa, altaria, ceremoniæ, proprios sacerdotes antiqui instituerunt. Ego sane ita censeo; antiquos, cum nos ad studium sapientiæ adhererentur, illa de Mercurio confinxisse; nam cum eloquentiæ & orationis quanta vis esset vellent ostendere, dixerunt Mercurium esse nuntium Deorum & hominum, per orationem nimirum Deorum voluntas, & sententia diuinarum legum, & recta animorum nostrorum consilia, quæ non nisi auctore Deo proueniunt, explicantur. Inde creditus est etiam cætheræ illi aureæ annexos homines auribus quocunq; libuisset attrahere. Hunc latronum, & impostorum, & fraudum Deum putarunt, non solum quia si eloquentia cum malo & flagitioso sit ingenio plurimum obest cæteris hominibus, verum etiam quia illorum
- quibus

quibus planetæ Mercurii natura in ortu dominatur, ingenia sunt ad facta,
 & ad omne ailitate genus accommodata. Nam cum siccus & calidus sit pla-
 neta, versutos & eloquentes facit homines, & ad omnem calliditatem celeri-
 rimos; quippè cum planeta ipse Mercurii tot habeat motuum varietates &
 terquersationes, quot vix omnes simul reliqui planetæ. Nam modo pro-
 cedit, modo retrocedit; modo sublimis est, modo depressus; modo celeri-
 mus est, modo stare videtur; ad quam varietatem motuum explicandam nō
 amplius ut ceteris circularem motum tantum tradiderunt; verum ad omni
 formam, ut seruantur, quæ apparetent, illi tribuere coacti sunt. Ad hu-
 ius vel illius igitur velocitatem, vel ingeniorum, quibus dominatur, celeri-
 tatem explicandam, illi talia velocia & alata tribuerunt antiqui, quæ il-
 lum ferrent: vna cum ventis; quæ omnia non minus oratori & sapienti, quā
 planetæ ipsi conueniunt, nam acutissimum & oratione & ingenio ad res ce-
 lerissime inueniendas & explicandas oratorem esse conuenit. Hic planeta
 reliquorum naturæ quibus adhaeret se accommodat; quia prudentia in omni
 fortunæ vicissitudine, & in omni amicitia idem facit. Hunc prefe-
 cerunt eadem causa palmistræ, ut diximus. Dicitur Argum interemisse, qui
 contra Iouis voluntatem Io custodiebat, quia vis illa celestis & ratio, quæ
 est in nobis, quam Mercurium putarunt, omnes motus surgentes ex illa ani-
 mæ nostræ parte, quæ propensior est ad iram, placat & componit, omnemq;
 minus ordinatam animi cogitationem mitigat. hæc pars ubi quiescit, Ar-
 gos potest appellari, cum tardus sit ac deses; at eadem ubi excitatur,
 centum habet oculos: quia si furorem & impetum iræ sequamur, illiusque
 cupiditati obtemperemus, multa committentur aduersus humanas leges &
 diuinas. hanc igitur partem trucidat Mercurius, siue ratio animæ nostræ.
 Et quoniam ex ingenio versuto, tanquam ex vberissimo fonte, manat omnis
 vbertas & copia dicendi; eloquentiæ Deum ipsum Mercurium crediderunt.
 Tribuerunt illi potestatem tempestatum, quia sicuti Dii marini crediti sunt
 maris tempestates placare, ita turbulentissimarum ciuitatum discordias &
 contentiones vis orationis mitigare consuevit: quæ res fecit ut linguæ mer-
 curio, tanquam illi Deo, qui orationis ornamenta & artificijum dicendi pri-
 mus inuenisset, consecrarentur. Nam hunc & literas, & astrorum cursus
 primum homines docuisse dictum est, & leges dedisse, quibus homines ad
 humanitatem informarentur, & nomina rebus imposuit, & instrumenta mu-
 sica excogitauit, & omnia quæ ad doctrinam eruditionemque spectant, in-
 uenit, quod ita significauit Orpheus in libro de Lapillis, qui cum homines
 ad studia adhortaretur, ad speluncam mercurii hortatus est omnium bono-
 rum & commodorum plenam;

10

20

30

40

*Et si quis ad speluncam penetrauerit, dicitur
 In spelunca mercurii, quæ dicitur
 In spelunca mercurii, quæ dicitur
 In spelunca mercurii, quæ dicitur
 In spelunca mercurii, quæ dicitur*

At quemcunque virum ducit prudentia cordis
 Mercurii ingredier speluncam, plurima ubi ille
 Deposuit bona, stat quorum prægrandis accrus,
 Ambalus valet hic manibus sibi sumere, & illa
 Ferre domum: valet hic vitare in commoda cuncta.

M m Sola

Mythologia.

Sola enim sapientia rebus omnibus dominatur, quæ neque vllas cœli mutationes, neque fortunæ minas pestimuit. Hunc, quoniam Deorum nuntium putarunt, non solum pro orationis vberitate, aut pro sapientia, quæ voluntatē Deorum indicaret, acceperunt; sed pro illa diuina vi, quæ diuinitus in mentes hominum infunditur, quæque res humanas omnes mirificè in suo ordine componit, & conseruat. Hanc, vbi somnia in mentes hominum infundere opinabantur, Mercurium somniis præesse dixerunt: vbi rerum nascentium ac morientium vicissitudines intuebantur, idque non sine Deorum voluntate fieri putarent, voluntatem illam ac vim diuinam, quæ ad ortum res perduceret, aut humandas, siue ad inferos deduceret, vocarunt Mercurium. ita vt modo sit ratio animæ nostræ, modo ratio & sapientia diuinæ voluntatis, vnde anima nostra defluxit Mercurius appellatus. Hæc autem illi fuerunt tributa, quod is primus mundum à Deo creatum, & nō sine diuina prouidentia gubernari hanc tam diuersarum rerum mirabilitatem posse conspexisset; omnemque Deorum cultum inter mortales instituisse, vidissetque sine Deorum nutu nullum fieri posse ortum aut interitum. His igitur de causis quia rerum diuinarum cognitionem ad nos detulisset Deorum nuntius creditus est. quod rationem ortus & interitus diuinitus fieri docuisset, dicitur cum Plutone & cum Ioue collocutus fuisse, earumque legum arcana hominibus explicasse, quare animabus mortuorum illum ducem arbitrati sunt, cum alias ad inferos, alias in corpora reduceret. ac de Mercurio satis, nunc de Pane dicamus.

De Pane.

Cap. V I.

PAN vero, quem pastorum, venatorumque Deum, & vniuersæ vitæ rusticæ præsidem crediderunt antiqui, cuius filius fuerit, non satis constat; quippe cum varius eius ortus à diuersis scriptoribus tradatur. scriptum reliquit Homerus in hymnis Pana fuisse Mercurii filium, & bicornem, & capripedem in his;

*Ἀμφίπυγος ἰπποῖσιν φιλῶν γένος ἑρμῆος παῖσα,
ἀϊκωνίδης, διὰ γὰρ τοῦ φιδίου γένους.*

Dicite Mercurii mihi prolem, dicite Musæ.

Capripedem, canrus & amicam, deinde bicornem.

Duris autem Samius in eo libro, quem scripsit de Agathocle, Penelopen eū omnibus procis rem habuisse scripsit, è quorum congressu Pana inquit natū fuisse. Epimenides verò poeta Pana & Arcadem geminos è congressu Iouis & Callistis natos fuisse sensit; cum tamen Aristippus Pana è Ioue & Nympha Oeneide procreatum fuisse maluerit. Alii Penelopes & Vlyssis filium putarunt, alii ex æthere & Oeneide siue Nereide natum inquirunt; Achæus poeta è Cœlo & Terra: nō desuerunt qui Iouis & Hybreos siue iniuriæ, vt testatur Isacius. Herodotus in Euterpe Penelopes & Mercurii filium fuisse scripsit, vt est in his; *Πάνος δὲ τῆς ἰσθμῆος παῖς. Ἐκ τούτων γὰρ ἀμφίπυγος ἀϊκωνίδης ἑστὶν ἰσθαλίδης ὁ Πάνος.* Pani verò Penelopes. Ex hac enim & Mercurio Pan natus esse dicitur à grecis. Qui Penelopes & Mercurii filium tradiderūt illi Penelopen in Taygeto monte armenta patris Icarii custodientem à Mercurio conspectam & amatam fuisse inquirunt, qua cum alio modo se non potiri posse speraret, in hircum pulcherrimum vertitur, cuius illa capta vel amore